

Rozhýbaný kraj

August / 2022

 KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Užite si Beňatinský lom z vtáčejej perspektívy

V Košickom kraji vznikla nová adrenalínová atrakcia. Východniarov rozhýbe ziplíne na Dolnom Zemplíne.

Kraj rozhýbe folklór na východe

Leto na jednotku

Poznáte tie letné stretnutia, keď tému rozhovorov určuje zásadná otázka, či ste pred, alebo už po dovolenke...? V našom magazíne si prídete na svoje bez ohľadu na to, či sa vôbec na nejakú chystáte. Veď prežiť leto na jednotku sa dá aj doma - presvedčíme vás na potulke po kraji. Nechcete siahnuť hlboko do vrečka? V tom prípade využijete zvýhodnené prímestské autobusy. Počas víkendov a sviatkov sa s nami zveziete len za 1 euro! Ku všetkým lákadlám v našom kraji sme najnovšie pridali ďalšie atrakcie, pre ktoré sa o nás hovorí ako o Kraji sveta. Ak ste už pochodili všetky kúpaliská a žiada sa vám skúsiť niečo nové, prídte sa odviazať na lom Beňatina a zažite pravú adrenalínovú jazdu na ziplíne. Alebo radšej zrelaxujete v pokoji nového včelárskeho skanzenu v Moravanoch? Okrem kultúry a cestovného ruchu zavádzame inovácie aj do ďalších oblastí. Špeciálne som hrdý na projekt, vďaka ktorému v župnom zariadení sociálnych služieb pribudli štyri ovečky.

Prežiť leto na jednotku sa dá aj doma – presvedčíme vás.

Rastislav Trnka

predseda KSK
predseda@vucke.sk

Znevýhodneným klientom pomôžu s integráciou, ale profitovať bude aj mesto Rožňava, keďže tieto „ekologické kosačky“ sa postarajú o mestskú zeleň a navyše šetrne k prírode. Hoci sú prázdniny, rozhýbali sme mnoho ďalších projektov. Napriek horúčavám naplno pracujú aj naši cestári – ďakujem im za to. Akokoľvek prežívate tieto dni, nezabúdajte sa hlavne dobre naladiť. Napríklad na pravý folklór z východu. Aby naše tradície prežili, na župe sme vymysleli systém podpory našich folklórnych súborov. Veď stačí dobrá muzika, ruka hore a hneď je leto na jednotku.

Obsah

Rozhovor so Štefanom Štecom

Rusínsky Karel Gott. Aj takéto prirovnanie je spájané s rodákom z Košíc, folkloristom Štefanom Štecom. Svojím talentom vyrazil dych v televíznej relácii Zem spieva a spopularizoval folklór na Slovensku tak, ako sa to už dlho nikomu nepodarilo. Spevák so zlatom hrdle, okrem iného, pôsobí aj vo Folklórnom súbore Hornád. Aké miesta miluje v Košickom kraji a kde sa zrodila jeho láska ku folklóru?

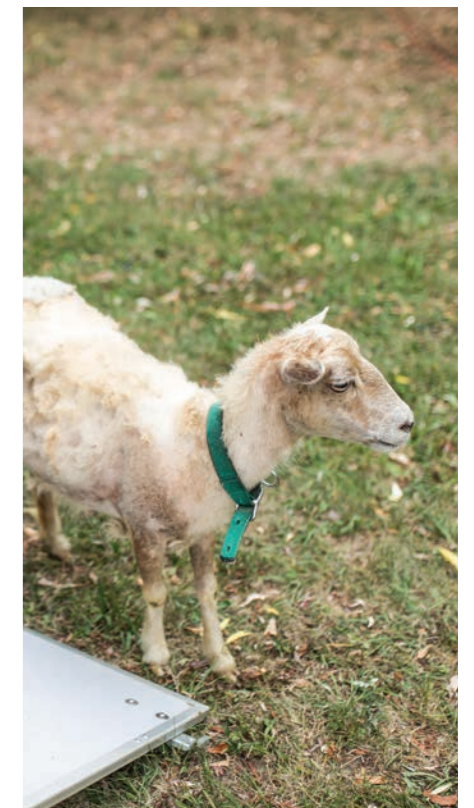
str. 3 - 4

Opravili sme mosty v okolí Úhornej

Pozitívna správa pre obyvateľov okresu Gelnica. Košický samosprávny kraj úspešne ukončil opravu dvoch mostov – jeden pred obcou Úhorná a druhý pri jazere Úhorná. Východniari sa tak prejdú po ďalších zrekonštruovaných a bezpečných mostoch v Košickom kraji.

str. 5

Huňaté eko-kosačky v Rožňave

Na mestskej zeleni v Rožňave si najnovšie pochutnávajú ekologicke kosačky. O štyri ovečky sa navyše pomáhajú starať znevýhodnení klienti v župnom zariadení sociálnych služieb Jasanima-DSS. Projekt SINZEM tak búra predsudky voči ľuďom s duševným postihnutím.

str. 7

Rozhovo

so Štefanom Štecom

Nenechávam sa tradíciou zväzovať a skôr si ju užívam s otvorenou myslou.

Milovníkom folklóru ho nijak zvlášť netreba predstavovať. V roku 2017 svojim talentom vyrazil všetkým dych a dokonca ho prirovnali k rusínskemu Karlovi Gottovi. Reč je o Štefanovi Štecomi, rodákovi z Košíc, ktorý má korene v obci Habura. Spevák so zlatom hrdle, okrem iného, pôsobí aj vo Folklornom súbore Hornád, ako choreograf a režisér. Aj napriek svojim rusínskym koreňom, na ktoré je patrične hrdý, na svoje rodné Košice nedá dopustiť. Aké ďalšie miesta miluje v Košickom kraji a kde sa zrodila jeho láska k folklóru?

V súčasnosti ste snád' najznámejším rusínskym spevákom na Slovensku. Aj vďaka Vám mnohí spoznávajú túto temperamentnú kultúru. Ako by ste pár vetami opísali, kto sa môže pokladať za Rusína?

Rusínov identifikuje ich jazyk, tradičná ľudová kultúra a reližia buď Gréckokatolícka, alebo Pravoslávna. Teda týmito znakmi sa líšia od majority. Tým, že Rusíni nemajú svoj štát, ani väčšie mestské celky a patria svojou históriou skôr k dedinskému, valašskému obyvateľstvu, sú tieto atribúty pre nás veľmi dôležité. Avšak Rusínom, ak chcete, môžete byť aj vy. Jazyk v budúcnosti už nebude hlavným identifikátorom, keďže naše prirodzené prostredie sa vyľudňuje a stále viac asimiluje.

V spoločnosti sa zvykne hovoriť „šalený Rusnák“. Čo si pod týmto prirovnaním môžeme predstaviť?

V každom národe, etniku sú ľudia „šaleni“, „nudní“, „veselí“ či „hlúpi“. Ide o osobnostné vlastnosti a nie znaky národa. No toto pomenovanie skôr znamená to, že Rusíni sa radi zabávajú, smejú, spievajú, ale sú aj pribojní. Niekedy si až „šalene“ a tvrdohlavo idú za svojím. A viete, ako to býva na Slovensku. Úspech sa neodpúšťa, nuž a potom môžu prísť rôzne prívlastky, ako „šaleny Rusnák“ či „šalene vychodňare“.

Spievate od malička. Nie však každý malý chlapec má záujem o ľudovú pieseň a folklór ako taký. Čo vás priviedlo k tancu a spevu?

Mám pocit, že som ani nemal na výber. Teda nikdy ma k tomu rodičia, ani okolie nenútili, dokonca som nenavštevoval detské folklórne súbory. Tým, že som sa v Košiciach narodil do rusínskej rodiny, tak to bolo prirodzené. Pretože Rusíni, ako menšina, sa práve cez ľudové umenie a tradície identifikujú v rámci majority. Je nám to blízke, pretože je to naše duchovné bohatstvo. Znie to ako kliše, ale Rusíni zväčša pochádzajú z okrajových a chudobných regiónov. Preto po stáročia až dodnes migrujú preč zo svojho domova po celom svete za lepším životom. A práve tradície, folklór, ľudová pieseň im pomáhali a pomáhajú udržať si svoju identitu, hocikde na svete. Mňa to od malička bavilo. Aj keď som v puberte chodil na punkové koncerty, doma som nikdy nemal problém vypočuť si

ľudovku. Tradičná ľudová kultúra, akoby mi dopĺňala moju osobnosť. Možno aj preto, že sa nenechávam tradíciou zväzovať a skôr si ju užívam s otvorenou myslou.

Čo si myslíte o tom, keď sa zvyky, tradície, ale aj piesne spájajú s modernými prvkami?

Musím povedať, že niektoré moje spolupráce sa odkláňajú od tradičného ľudového žánru. Dokonca sa musím aj ja mnohokrát prispôbovať, čo sa týka hlasových techník. No vystúpiť z komfortnej zóny znamená, že sa človek posúva. A to ma baví, posúvať tieto hudobné hranice, miešať žánre. Takže v podstate to robím a venujem sa aj iným žánrom. Aj keď ten tradičný je mi najbližší a naučí človeka veľa. Musím však povedať, že sa snažím byť otvorený myslou a byť autentický v dobe, v ktorej žijem. Nechcem sa štylizovať do niečoho historického čím nie som. Zároveň sa snažím mať k tradícii hlbokú úctu a nedeformovať ju, čo sa v dnešnej dobe zvykne diať.

Ste dôležitou súčasťou Folklorneho súboru Hornád. V čom je tradičný a ako sa snaží napredovať?

Tradičný je v tom, že sa snaží zachovávať a vychádzať z tvorby skutočných nositeľov tradícií z regiónu. Študuje archívne videá a na základe toho sa učí tancovať a improvizovať tanec tak, ako sa zachoval v teréne. To platí aj pre hudbu a spev. To, čo sa naši členovia a členky naučia, môžu využiť nielen v choreografiách, na javisku, ale aj na skutočných tanečných príležitostiach, ako sú svadby, tanečné domy, ľudové zábavy. Toto je však akoby materiál, s ktorým neskôr pracujem, ako choreograf. V programoch sa chceme dotýkať aj tém, ktoré súvisia so spoločnosťou v minulosti, s presahom do súčasnosti. Nebojíme sa v Hornáde pracovať aj s ťažšími témami. Myslím si, že ja folklór a zvlášť v týchto zemepisných šírkach, má silu a môže pomôcť vyrovnávať sa s rôznymi témami z minulosti. Taký je môj autorský večerný program „Veci čo sa dejú“, ktorý získal ocenenie laureáta za najlepší program v rámci slovenskej folklórnej scény. Hornád sa snaží vzdelávať nielen svojich členov, ale aj našich prívržencov. Ako napríklad choreografia „Maľovanie“, ktorá prináša tvorbu a život svetoznámeho maliara Theodora Moussona, ktorý maľoval krajinu a ľudí na Zemplíne.

Záujem pomôcť folkloristom má aj košická župa. Tento rok zaviedla pilotný ročník podpory tomuto druhu umenia. Ako to vnímate?

Ako dlhoročný aktívny člen nášho súboru a folklorista si myslím, že táto podpora je skvelá. Realita je taká, že všetci na Slovensku sa hrdia folklórom, krojmi, tancami. Je to náš vývozný artikl. Venujú sa mu tisíce detí, mládežníkov, dospelých a dôchodcov. Zamyslel sa však niekedy niekto nad tým z čoho tieto kolektívy a súbory žijú? My ako úspešný košický súbor, ktorý patrí medzi špičkové kolektívy na Slovensku s mnohými oceneniami doma i v zahraničí, kolektív, ktorý reprezentuje naše mesto a celú krajinu, každý rok bojuje o prežitie a trasie sa, či bude mať kde trénovať a zaplatiť si nájom. Nehovorím o tom, že my pedagógovia, vedúci súborov, choreografi robíme tieto činnosti dobrovoľne. Bez podpory UPJŠ Košice, by sme už dávno túto šľachetnú prácu nemohli vykonávať. Mrzí ma, že si doma na Slovensku neuvedomujeme jedinečnosť folklóru u nás, ktorú inde nenájdeme. Mal by byť systematicky podporovaný, lebo je to niečo, čo máme v rukách a čím vieme byť jedinečný. Možno sa zdá, že tie tradície a folklór proste sú a niekde sa sami udržiavajú, no nie je to tak. Takže každá podpora je vítaná.

Aj napriek tomu, že veľa cestujete za vystúpeniami, Váš domov je v Košickom kraji, ktoré miesto v ňom máte najradšej?

No samozrejme moje rodné Košice. Celé mesto zbožňujem. Aj svoje sídlisko Furču, kde som vyrastal, aj krásny bulvár Moyzesovej ulice, kde som sa narodil a v súčasnosti pracujem. No musím povedať, že sa rád chodím prechádzať na Kojšovú hoľu, alebo bicyklovať na Bankov. Ak máme chuť na dobré víno ideme na južný Zemplín, ktorý je najkrajší pri letnom západe slnka, keď sa roviny zalejú červeným slnkom.

Môžete povedať, že žijete svoj veľký východniarsky sen?

Skôr by som povedal, že žijem svoj život. Niečo mi prináša a niečo zas berie. Snažím sa však zamerať na to, čo žijem v tomto prítomnom okamihu, ktorý je naozaj prchavý. Život je krátky nato, aby som sníval, tak ho radšej naplno žijem.

Košická župa úspešne dokončila opravu mostov pri Úhornej

Nosnú časť mosta pred jazerom z roku 1890 chceli zachovať, no po narušení konštrukcie ho museli zbúrať.

Ďalšia pozitívna správa pre obyvateľov gelnického okresu. Košický samosprávny kraj úspešne ukončil opravu mostov M7317 pred obcou Úhorná a M7697 pri jazere Úhorná, ktoré boli dlhodobo vo veľmi zlom technickom stave. Východniari sa tak môžu prejsť po ďalších zrekonštruovaných a bezpečných mostoch v Košickom kraji. V prípade mosta M7317 pri obci Úhorná došlo, pôsobením vonkajších vplyvov a tlaku rieky na opory, k rozpadu častí

konštrukcií spodnej stavby, ako aj ríms a nosnej konštrukcie. Investovať prostriedky do sanácie objektu by bolo pre župu nerentabilné, preto sa rozhodla poškodený most vybudovať nanovo. Oprava začala v auguste 2021 a stála takmer 260-tisíc eur. Komplikovanejší proces prebiehal s mostom M7697 pri jazere Úhorná, ktorý bol vybudovaný v roku 1890 a predstavuje jeden z najstarších mostov v Košickom kraji. Nosná klenba bola na viacerých miestach potrhána.

Pôvodným zámerom bolo zachovať a zosilniť pôvodnú nosnú konštrukciu, no už po pár dňoch od odovzdania staveniska zhotoviteľovi sa otvorila trhlina na nosnej klenbe a pádu časti rímsy. Po mimoriadnej prehliadke došlo k zhode, že most je potrebné zbúrať a vybudovať nový. Rekonštrukcia začala v októbri 2021 a stála 200-tisíc eur. Práce na mostných objektoch sú ukončené, v auguste ešte prebehnú dokončovacie práce.

Jeden z mostov pri Úhornej

Priamo pod Spišským hradom pribudol najplynulejší východoslovenský trailpark. Nachádza sa v obci Žehra a cyklistov láka na 2 nové flowtraily. Ide o cyklotrasy, ktoré sú upravené na jazdu dolu kopcom s vlnami aj skokmi. Náročnejší Majkyho enduro trail sa meria 730 metrov, no dočká sa predĺženia až na 1 480 metrov. Takzvaný modrý hradný trail má 1 650 metrov a ľahko ho zdolajú aj začiatočníci a deti. Unikátna adrenalínová jazda na dvoch kolesách je ďalším dôvodom, prečo zostať na Spiši dlhšie. Trailpark Žehra vznikol vďaka finančnej podpore z krajského dotačného programu Terra Incognita.

Ružín sa stáva rajom pre cyklistov

Košický kraj zvyšuje bezpečnosť cyklistov na Ružínskej priehrade, na Spiši však nájdete aj nový adrenalínový trailpark.

Jedna z najobľúbenejších vodných nádrží v Košickom kraji naberá nový dych. Turisticky potenciál jej vracajú aj aktivity pre cyklistov. Malí i veľkí športovci, ktorí jazdia na „klasike“ alebo aj tí, ktorým učaroval elektrobike, si prídu na svoje. Vďaka krajskému dotačnému programu Terra Incognita vyrástol v Margecanoch cykloprístrešok. Fanúšikovia dvojkolesových tátošov v ňom nájdu všetko potrebné k ich záľube. Je vybavený nabíjačkou pre elektrobiky, ale aj mobilné telefóny, zariadením pre servis aj opravu bicyklov a k lepšej orientácii posluží info-

tabuľa s mapou trás v okolí. Všetko udržateľné a šetrné k prírode, keďže na streche prístrešku je namontovaný solárny panel. Navštívili ste už niekedy Hnileckú dolinu? Ak nie, je najvyšší čas, ponúka toho veľa aj zo sedadla bicykla. Bude zaujímavé pozeráť sa na svet z Čiernej hory, prejsť si technickú pamiatku - osvetlený Margeciansky tunel alebo sa osviežiť na brehoch Ružínskej priehrady. A to ani z ďaleka nie je všetko. Zázemie pre cyklistov, ale aj peších turistov doplní cyklocestička, ktorú vybuduje Košický samosprávny kraj. Bude dlhá viac ako 360 metrov a z časti ju

bude tvoriť cyklotrávka. Tá sa stane súčasťou Hornádskej vetvy kostrovej siete Družstevná pri Hornáde - Margecany - Krompachy - Spišská Nová Ves až po Hrabušice. Cyklisti vďaka nej bezpečne obídu úsek frekventovanej cesty v smere na Kluknavu. Trasa bude začínať na cyklotrase, v mieste obslužnej komunikácie pri Ružíne, s pokračovaním k ceste II/547 ponad obidva oporné múry a ďalej poza autobusovú zastávku k existujúcemu priechodu pre peších. Fanúšikovia jednej stopy, máte sa na čo tešiť.

Trávu v meste Rožňava spásajú huňaté eko-kosačky

O štyri ovečky sa pomáhajú starať klienti v župnom zariadení sociálnych služieb Jasanima-DSS. Projekt SINZEM búra predsudky voči ľuďom s duševným postihnutím.

Na mestskej zelene v Rožňave si najnovšie pochutnávajú ekologické kosačky. Na rozdiel od tých motorových doprajú obyvateľom na Gemer pokojnejší spánok. Štyri ovečky odľahčili nielen životné prostredie, ale i pracovníkov technických služieb mesta. A navyše majú eko-kosačky aj sociálny prínos – starajú sa o nich znevýhodnení klienti župného zariadenia sociálnych služieb Jasanima-DSS. Ovečky pomáhajú vďaka projektu SINZEM - Sociálne a inovačne na zeleň v meste. Sily v ňom spojili župné zariadenie sociálnych služieb Jasanima-DSS, občianske združenie Druživa a mesto Rožňava. Do aktivít je zapojených až 40 prijímateľov sociálnej služby s asistenciou 6 inštruktorov sociálnej rehabilitácie v župnom

zariadení Jasanima-DSS. Huňaté pomocníčky našli svoj domov v jeho areáli, odtiaľ ich prevážajú do služieb mesta. **„Vďaka aktivitám projektu sa s klientmi DSS Jasanima stretáva široká verejnosť, čím okrem iného búrame predsudky voči ľuďom s duševným postihnutím. Ovečky sa stali súčasťou života Rožňavčanov. Nevieme o tom, že by sa na Slovensku alebo v zahraničí doposiaľ realizoval obdobný projekt - takto prepojenými aktivitami - preto môžeme SINZEM bez obáv zaradiť medzi sociálne inovácie,“** povedal predseda združenia Druživa Miloslav Kováč. Okrem oviec pribudli na pozemku pri Jasanima-DSS štyri včelie úle. Ajo tie sa v rámci pracovnej terapie pomáhajú starať klienti zo zariadenia. Stanovíte

včiel posluží taktiež pre vzdelávacie účely školských a predškolských zariadení. Do jari 2023 by tiež malo združenie Druživa za 17-tisíc eur zrekonštruovať skleník, ktorý aktuálne na pozemku chátra, no už budúcu sezónu by v ňom klienti opäť mohli pestovať plodiny. V areáli Jasanima-DSS už na jar tohto roka sprístupnili náučný ekologický chodník. Zatiaľ čo klienti na ňom relaxujú, žiaci základných škôl z Rožňavy a okolia, ho využívajú na environmentálnu výchovu. **„Spolu s náučným chodníkom a ďalšími podpornými projektmi je projekt SINZEM bonusom nielen pre komunitu ľudí bývajúcich v Jasanima-DSS, ale aj v regióne a širšom okolí,“** dodala riaditeľka Jasanima-DSS Beáta Šlosárová.

Cestujte za euro po celom Kraji sveta

Chcete sa s rodinou zatúlať v Slovenskom raji, zaplávať si v Zemplínskej šírave alebo objaviť čaro gotických kostolíkov na Gemerí, no nemáte na to rozpočet? Využite zvýhodnené cestovné prímestských autobusov počas víkendov, s ktorými sa za jedno euro odvezieť spoznávať krásy kdekoľvek na východnom Slovensku. Zvýhodnené cestovné lístky pre rodiny s deťmi zaviedol Košický samosprávny kraj ešte v roku 2019, s cieľom motivovať verejnosť k využívaniu verejnej dopravy. Počas sobôt, nedeľ a štátnych sviatkov môžu cestovať autobusmi len za jedno euro, bez ohľadu na vzdiale-

nosť. Skvelou správou je, že rovnaké pravidlá platia aj v rámci Prešovského kraja, keďže obidve župy sú partnermi v Integrovanom dopravnom systéme IDS Východ. Podmienkou víkendových lístkov je spoločná cesta minimálne dvoch členov rodiny, z ktorých je aspoň jedna osoba dospelá a cestuje s ňou minimálne jedno dieťa do 15 rokov. Každý člen rodiny zaplatí za cestu 1 euro bez ohľadu na dĺžku trasy, spôsob úhrady cestovného alebo nárok na iné zľavy. Víkendové cestovné je výhodné najmä pri cestách nad 20 kilometrov. Ak sa napríklad vyberie štvorčlenná rodi-

na, dvaja rodičia a dve deti, z Košíc na Zemplínsku šíravu, zaplatia spolu len 4 eurá. Bez zľavy by inak každý dospelý zaplatil za lístok 3,50 eur a každé dieťa 2,20 eur. S víkendovým lístkom tak ušetria spolu 7,40 eur. Benefit platí na všetkých linkách zmluvných autobusových dopravcov Košického a Prešovského samosprávneho kraja, ktorými sú ARRIVA Michalovce, eurobus, BUS Karpaty, SAD Humenné, SAD Poprad a SAD Prešov. Víkendový lístok je možné zakúpiť priamo u vodiča v autobuse.

Hrdina z kraja Ľudovít Želinský

Lekár s veľkým „L“. Ľudovít Želinský svoju kariéru začínal v slávnych kúpeľoch v Sobrance, na jednom z prvých lôžkových zariadení rehabilitácie v Československu. Pracovisko pod jeho vedením prerástlo na Odborný rehabilitačný liečebný ústav, ktorý bol uznávaný aj odbornou verejnosťou. Stojí za zavedením množstva moderných fyzikálnych postupov v rehabilitácii. Dnes pôsobí ako prednosta Kliniky liečebnej rehabilitácie Nemocnice AGEL Košice – Šaca a získava ocenenia. Posledným bola Cena Košického samosprávneho kraja za rok 2021, ktoré však nevníma len ako svoju zásluhu: „**Keď som prišiel pracovne do Košíc, nastúpil som do rozbehnutého kolektívu, ktorý už čosi znamenal. Fyzioterapia je kolektívna práca a za jej úspešnými výsledkami tiež stojí pochopenie vedenia k celej našej práci,**“ vyz-

dvihuje Želinský. Okrem nej sa pýši aj prestížnym ocenením Slovenskej lekárskej spoločnosti a TOP lekár v odbore Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia.

Práca ako koníček

Aj keď bol v mladosti na vážkach a rozhodoval sa medzi inžinierstvom a medicínou, niečo mu našepkávalo, že „biely plášť“ je tá správna cesta. Jeho kariéra sa začala písať na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Aj keď najskôr sa videl ako chirurg, počas vojenskej služby objavil čaro rehabilitácie, ktorú aj vyštudoval. Možno to ani nečakal, no nakoniec sa mu práca stala koníčkom. „**Niektorým prvkom a ma-**

nipulačným hmatom sa hovorilo nekrvavá chirurgia, takže pri chirurgii som tak trochu ostal a odvtedy ma to drží.“

Odsúdení pacienti?

Želinský vo svojej práci považuje za najťažšie rozhodnutie to, ktorým smerom sa má uberať pri liečení pacienta. „**Niektorí pacienti prichádzajú relatívne neskoro alebo počas liečby, čo je náročné na diagnostiku a nasadenie liečby. Preto sa snažíme u týchto pacientov získať čo najviac informácií aby sme zasiahli presne tam, kde vznikol daný problém. A tento problém, ktorý riešime my na rehabilitácii, býva málokedy akútny. Preto sa snažíme dopátrať na začiatok celého tohto zlého pohybového reťazca, ktorý dovedie pacienta k ochoreniu, čo robí touto prácou zaujímavou.**“ Aj keď stanovenie diagnostiky môže byť niekedy náročné, Ľudovít Želinský sa distancuje od toho, keď pacient od lekára odíde s tým, že je príliš starý na liečbu. Podľa jeho slov, by vek nikdy nemal byť limitujúci. „**Problém je vždy liečiteľný. Sú ochorenia, ktoré majú svoje finálne štádiá, ale to neznamená, že zdravotníci ako takí by mali odsúdiť pacienta slovom, už ich vek už nie je vhodný na túto liečbu. Existujú aj rôzne degeneratívne zmeny v ochoreniach, ktoré my už nevieme zvládnuť. Zároveň samotný človek si je vlastným strojom svojich degeneratívnych zmien a čím sú väčšie, tým viac problémov prinášajú. Vieme zmierniť príznaky, zlepšiť situáciu, ale degeneratívne zmeny zmeniť nevieme.**“

Lekár s veľkým srdcom

Za svoj najväčší životný úspech považuje každého vyliečeného pacienta. „**To je to pekné na medicínskom povolani, že sa snažíme pomáhať a keď sme úspešní, teší to pacienta a určite aj terapeuta.**“ Preto sa niet čomu čudovať, že získal za svoju prácu Cenu Košického samosprávneho kraja.

Zelená pre folkloristov z kraja

Folkloristi sa môžu tešiť na pomoc šitú na mieru ich kolektívu.

Zamýšľali ste sa niekedy nad tým, čo by ste ukázali cudzincovi, aby rýchlo a efektívne spoznal východniarov? Možno by mu stačilo vidieť jedno vystúpenie. Unikátne vyšité kroje, chytľavé melódie spievané zvonivými hlasmi a rezké nohy, k tomu nefalšovaný vtíp a um ukrytý v tradičných zvykoch. Toto všetko by nešlo bez folkloristov, ktorí uchovávajú tradície od svojich prarodičov. Festivaly, slávnosti, svadobné čepčenie či jarmoky si bez nich nevieme predstaviť. Mnohé folklórne zoskupenia, ktoré tento poklad uchovávali však z rôznych príčin zanikli alebo stratili motiváciu. Župa tento rok prišla s nápadom a odštartovala pilotný ročník Systému podpory folklórnych kolektívov v kraji. Pomoc je šitá na mieru. Ku profesionálnym kolektívom sa dostanú

fundovaní hlasoví a taneční pedagógovia i uznávaní choreografi, ktorí im pomôžu napredovať a rozhybať sa k novým projektom. Ľudia s láskou k tradíciám a hodnotám svojich predkov sa stretávajú na prednáškach či workshopoch, ktoré majú prehĺbiť poznatky o tradičnej kultúre a rozvíjať vzťahy. Do systému podpory sa v tomto roku prihlásilo 10 dospelých kolektívov, ktoré pôsobia v Košickom kraji. Programové bloky hodnotili odborníci z oblasti z celého Slovenska i Maďarska. Svoj program reprezentovali v rámci prehliadky Klenoty kraja. Do pilotného ročníka sa zapojili kolektívy zo všetkých regiónov – folklórne súbory Borievka, Borostyán a Borostyán Senior, Hornád, Ilosvai, Jurošík, Komócsa, Krompašan,

Pristaše a Zemplín. „**S konceptom určite plánujeme pokračovať aj v budúcnosti. Do tohto unikátneho systému podpory postupne chceme zapojiť aj detské folklórne súbory. Uvedomujeme si, že deti sú naša budúcnosť nielen v rámci folklórneho hnutia. Naším cieľom je ukázať im hodnoty, z ktorých budú môcť čerpať celý život,**“ povedal Michal Kupec, riaditeľ Centra kultúry Košického kraja, pri ktorom funguje ako poradný orgán Platforma tradičnej ľudovej kultúry. Až tri zo zapojených súborov – Borievka, Hornád a Ilosvai našu župu tento rok úspešne reprezentovali aj na najväčšom folklórnom festivale – Východná 2022.

Prelet ponad Beňatínsku veľ'rybu

Ste milovníkom adrenalínu a strachu sa smejete do očí? Ak ste odpovedali áno, v tom prípade si novinku na Dolnom Zemplíne okamžite zamilujete. Zipline v Beňatine vám ponúkne zážitok, na ktorý tak ľahko nezabudnete. Doslova si vyvetráte hlavu a zalietate nad azúrovo modrou hladinou populárneho jazera, v romantickom prostredí bývalého kameňolomu. Svoje brány otvoril v auguste. Fenomén zipline si svojich fanúšikov získal po celom svete. Aj na Slovensku má svoje zastúpenie, no zipline v Beňatine sa na mapu Košického kraja pripíše ako prvý. Projekt bol podporený z dotačnej schémy Košického samosprávneho kraja Terra Incognita sumou takmer 200-tisíc €.

Beňatínska veľ'ryba z vtácej perspektívy

Nie je to tak dávno, čo bol Beňatinský

lom prístupný pre ľudí iba veľmi spartánskym spôsobom. Po tom, čo sa okolo kameňolomu vybudoval chodník, na ktorom pribudli vyhliadky či fotopoint, sa obec Beňatina rozhodla, že toto unikátne miesto sprístupní návštevníkom aj iným spôsobom a inšpirovala sa zahraničím. Ľuďom tak ponúkli možnosť spustiť sa na lane a vidieť Beňatínsku veľ'rybu z vtácej perspektívy, z najvyššieho bodu lomu až k hladine jazera. Tí, ktorí tento zážitok absolvujú, sa môžu tešiť na 180 metrovú jazdu na lane. Okolie okrem toho ponúka mnoho ďalších prekrásnych miest, ktoré sa určite oplatí vidieť. Po tom, čo sa spustíte na zipline, môžete napríklad sadnúť na bicykel a navštíviť neďalekú UNESCO pamiatku - drevený kostolík v Ruskej Bystrej, či vyšplhať sa na zrúcaniny hradu Tibava nad neďalekou obcou Podhorod'. A ak by ste sa tak rozhodli, obec Beňatina poskytuje aj moderné ubytovanie a tiež zázemie pri samotnom jazere. Samozrejmosťou je požičovňa zipline setov a sociálne zariadenia.

Včelí skanzen

Na Dolnom Zemplíne sa s novinkami roztrhlo vrece. Nadšenie včelárov v obci Moravany vyústilo do unikátneho nápadu, ako aj laickej verejnosti priblížiť prácu s týmto užitočným hmyzom, v podobe exteriérového múzea. Projekt vo výške 13 000 € podporil Košický samosprávny kraj z grantovej schémy Terra Incognita. Ambíciou tvorcov je mať včelársky skanzen, organizovať včelárske prednášky a aj apiterapiu. Návštevníci uvidia dobové, ale aj moderné úle používané v súčasnosti. Areál je ďalší projekt, ktorý župa v kraji rozhýbala. Už viac ako rok tu funguje projekt Moravany Po vode za poznáním, ktorý prevedie vodákov povodím rieky Ondava. Včelársky skanzen bude ďalší dôvod, prečo navštíviť tento kút Košického kraja. Vstupné je symbolické, určené len na chod skanzenu a ponúkne možnosť zakúpiť si tunajšie včelie produkty.

Priority poslancov KSK

Aké sú Vaše úspechy ako poslanca KSK v tomto volebnom období, čo sa Vám podarilo presadiť alebo zrealizovať?

Ladislav Rovinský

nezávislý

Ako poslanec Košického samosprávneho kraja som hrdý na to, že sa vysadili stovky stromov popri cestách v správe SCKSK. Práve v tom je potrebné pokračovať a o stromy sa náležite starať. S tým súvisí nákup potrebnej techniky a obnovenie „stromových čiat“. Je nevyhnutné vypracovanie koncepcie vodnej politiky KSK vychádzajúcej z Koncepcie vodnej politiky Slovenska do roku 2030 s výhľadom do roku 2050, Vodným plánom Slovenska a ďalšími strategickými

dokumentmi. Rovnako je nevyhnutné riešiť pomoc obciam KSK s riešením zásobovania pitnou vodou a zásobovaním hospodárstva úžitkovou vodou. Ďalej zadržovanie zrážkovej vody a hospodárenie s vodou. S tým súvisí aj ochrana pôdy, poľnohospodárskej i lesnej krajiny a vodných tokov. KSK musí podporovať vysádzanie prícestnej zelene a alejí, či stromoradií popri malých aj väčších vodných tokoch.

Jana Skokanová

OLANO, SaS, KDH, NOVA

Rozhýbal sa kraj, rozhýbal sa Spiš. Po 12 rokov nepodporovania Spiša sa teraz stal pravý opak. Mne osobne pôsobenie, ako poslankyne krajského zastupiteľstva, prinieslo nové poznania, vzťahy vo všetkých oblastiach, hlavne v cestovnom ruchu. Tieto poznania som zúročila v uskutočňovaní konkrétnych projektov na Spiši i v Národnom parku Slovenský raj. Podporila som všetky rekonštrukcie ciest, mostov, hlavne výstavbu nových cyklotrás. V rámci dotačných projektov, rôzne kultúrne a športové

podujatia. Podporila som rekonštrukciu ciest, napr. Kopanecká cesta v Národnom Parku Slovenský raj, cyklotrasa Smižany - Hrabušice, cesta na Letanovský mlyn, cyklotrasy v meste Spišská Nová Ves, multifunkčné ihrisko s prírodným trávnikom v dedine Olšavka, revitalizácia okolia kaplnky Panny Márie v obci Hnilec, podpora projektov rôznych náučných chodníkov na Spiši i rozvoj kultúrnych a duchovných hodnôt na Spiši.

Martin Smrčo

OLANO, SaS, KDH, NOVA

Ako kandidát na poslanca KSK som prisľúbil, že urobím všetko preto, aby sa v kraji vybudovalo geotermálne kúpalisko. Preto som hneď po voľbách začal riešiť vybudovanie geotermálneho zdroja a dnes už máme v kraji potvrdený zdroj o teplote 123,6 °C stupňov v Čižaticiach. Okrem toho som aktívne pomáhal aj pri obnove pamätníka Dargov a plánujeme aj nové aktivity a kultúrne akcie na tomto

pietnom mieste. Ako podpredseda komisie životného prostredia pracujem na projekte koncepcie rozvoja vodovodov a kanalizácií, keďže to vnímam ako jeden z najväčších problémov kraja. Mojou víziou je aj vytvorenie krajskej značky lokálnych potravín, kde by sme podporili včelárov aj drobných poľnohospodárov v kraji.

Cestovný ruch ožil novinkami

V číslach

3 939 080 EUR z programu Terra Incognita
113 podporených podujatí
87 zrealizovaných infraštruktúrnych projektov

Vodný mlyn v Kováčovej

Košický samosprávny kraj sa okrem spracovania strategických a koncepcných dokumentov podieľa na rozvoji cestovného ruchu prostredníctvom krajskej organizácie Košice Región Turizmus. Spolupracuje tiež so zahraničnými regiónmi, poskytuje poradenstvo obciam, mestám aj mikroregiónom a združeniam, spracováva štatistické údaje návštevnosti, vytvára informačné publikácie, buduje turistickú infraštruktúru, prostredníctvom dotačných schém podporuje lokálnych podnikateľov pôsobiach v tomto sektore, podieľa sa na výstavbe a značení cyklotrás či rozvoji vodnej turistiky. V tomto roku župa otvorila aj Filmovú kanceláriu Košického kraja, ktorej cieľom je propagácia kraja ako lokality atraktívnej pre produkciu filmov.

Prenocovania v kraji lámali rekordy

Turizmus sa v Košickom kraji rozvíjal vpred aj vďaka aktivitám Krajskej organizácie cestovného ruchu Košice Región Turizmus. Svoju činnosť zameriava nielen na marketing ale aj na podporu miestnych podnikateľov, ktorí pôsobia v cestovnom ruchu či na rozvoj turistickej infraštruktúry. Župa podporuje kultúrne, spoločenské či športové podujatia a buduje nové produkty aj prostredníctvom svojho dotačného programu Terra Incognita. Za uplynulých 5 rokov navýšila objem

finančných prostriedkov investovaných do turizmu a cestovného ruchu. Konkrétne podporených bolo celkovo 113 podujatí a 87 infraštruktúrnych projektov v celkovej výške takmer 4 milióny eur. Vďaka aktivitám Krajskej organizácie cestovného ruchu tiež boli pred pandémiou prekonané rekordy v počte prenocovaní, za rok 2019 ich bolo po prvýkrát viac ako milión a spomedzi všetkých krajov dosiahol ten Košický aj najvyšší nárast v tržbách za ubytovanie, a to o takmer 50 percent v porovnaní s rokom 2018.

Veľké infraštruktúrne projekty rastú ako huby po daždi

Košický samosprávny kraj sa od roku 2019 zameriava vo vyššej miere na podporu veľkých infraštruktúrnych projektov, ktoré ostávajú na turistickej mape dlhodobo a majú potenciál prilákať návštevníkov aj zo vzdialenejších kútov Slovenska či sveta. Vďaka podpore kraja vznikol napríklad drezinový ovál na Alpinke, prvý na Slovensku. Je kombináciou cyklo a koľajovej jazdy, vďaka čomu ponúka unikátny zážitok. Počas tohto leta župa otvorila prvý zipline v kraji, vyrástol nad Beňatinským jazerom s tyrkysovou vodou, ďalší bude

Drezinový ovál na Alpinke

v jeseni otvorený aj v Gombaseku. Návštevníci si môžu vďaka podpore župy oddýchnuť pri brehoch Bodrogu v Borši, požičať si tu je možné kajaky či kanoe a objavovať tak bežne nedostupné miesta tejto „Amazonky“. V rámci programu Terra Incognita vznikla aj Soľná brána vo Veľatoch so slanou vodou.

Ekoprojekty sú v kurze

Pandémia so sebou priniesla aj potrebu podporovať ekoprojekty, teda projekty, ktoré sú udržateľné, myslia na prírodu a nie sú závislé od otváracích hodín poskytovateľov služieb. Od roku 2020 kraj podporil 32 projektov zameraných na ekoturizmus. Napríklad žiaci sa môžu po novom vzdelávať v prírode aj na Morskom oku, kde vznikla exteriérová učebňa, v Hrabušiciach sa zase dozvedia viac o živote včiel vďaka unikátnej ekovčelnici, v Kováčovej ožil starý mlyn, ktorý na mletie múky využíva silu vody, na Hrnčiarskej ulici v Košiciach po rokoch spojzdnili polovičný hámor - kováčsku dielňu a okolie Ochtinskej aragonitovej jaskyne na Gemeri prepojil viac ako 11 kilometrov dlhý cyklochodník. V Gelnici ožili banské tradície prostredníctvom banského stroja na drvenie rudy -

pochwerku aj tavnej pece na meď. Na Viniansky hrad láka návštevníkov replika stredovekého šliapacieho žerjavu, nový vstupný most a dom kapitána.

Po kraji na dvoch kolesách

V Košickom kraji sa nachádza 1 959 km cyklotrás vrátane náučných cykloturistických trás a singletrailov. Oproti minulosti sa kraj aktívne zapája aj do výstavby nových úsekov. Nová cyklotrasa prepočila vďaka prostriedkom z Integrovaného regionálneho operačného programu, ktorého sprostredkovateľom je župa, napríklad Harichovce s priemyselnou časťou mesta Spišská Nová Ves a zrealizovaná bola aj cyklotrasa medzi Hrabušicami a Letanovcami. Projekty zamerané na cykloturizmus podporil kraj v tomto roku aj v rámci programu Terra Incognita. Vďaka tomu bol napríklad v Žehre otvorený najplynulejší východoslovenský flowtrail, v Margecanoch nový smart cykloprístrešok a nová cyklotrasa z obce Ochtiná do obce Slavošovce. Kraj pracuje aj na výstavbe cyklotrasy v Margecanoch, ktorej súčasťou bude aj lávka ponad Ružínsku priehradu. V príprave je aj výstavba cyklotrasy medzi obcami Zalužice a Lúčky na Zemplínskej šírave, ktorá je súčasťou Zemplínskej cyklomagistrály. Za účelom rozvoja cykloturizmu župa prevádzkuje aj cyklobusy, vďaka ktorým sú atraktívne cyklotrasy o čosi dostupnejšie.

Nové cyklotrasy

11 projektov
podporených z IROP

4 652 503 eur

+ 20 kilometrov
nových cyklotrás

Filmová kancelária Košického kraja

O atraktívnych miestach v Košickom kraji sa môžu dozvedieť aj svetové filmové produkcie. V máji tohto roka župa otvorila Filmovú kanceláriu Košického kraja, prvú na Slovensku. Tá má filmovým a televíznym producentom uľahčiť nakrúcanie v regiónoch Košického kraja. Župa sa filmárom snaží lákať aj benefitom v podobe rabatu vo výške 33 percent, čo je o dve percentá viac, než poskytuje ministerstvo kultúry. Výsledky by sa mali odraziť v podobe zvýšenia kvality služieb, rozvoji cestovného ruchu, nových pracovných miestach či raste lokálnej ekonomiky. Prvú lastovičku mohli vidieť na Spiši - Slovenský raj si vybrali filmári z Hollywoodu, asi 180 členný štáb z viac ako desiatich krajín sveta tu nakrúcal zábery do trileru s americkým hercom Adamom Brodym. Film by mal byť na plátnach kín začiatkom budúceho roka.

Regionálny rozvoj nabral druhý dych

Košický samosprávny kraj zabezpečuje realizáciu programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja na svojom území, čo znamená, že pomáha realizovať projekty zamerané na rozvoj regiónov a znižovanie regionálnych rozdielov. Kraj sa za uplynulých 5 rokov snažil vyvíjať aj aktivity smerom k investorom tak, aby vznikli nové pracovné miesta a znížila sa nezamestnanosť. Okrem toho sa podarilo zvýšiť čerpanie finančných prostriedkov z európskych fondov, pri príprave nového programového obdobia kraj úzko spolupracoval s obcami a mestami. Za účelom podpory inovácií vzniklo Inovačné centrum Košického kraja, ktoré dáva príležitosť pre rozvoj malého a stredného podnikania či činnosť start-upov. Kraj začal realizovať aj vlastné veľké investičné projekty, zrealizoval napríklad geotermálny vrt v Čizaticiach. Župe sa podarilo získať do majetku aj Turzovské a Sobranecké kúpele, ktoré čaká obnova. Kraj sa stal súčasťou iniciatívy Catching-Up Regions, vďaka čomu môže ďalšie prostriedky z Bruselu využívať na pomoc najmenej rozvinutým okresom.

Milióny eur využité z eurofondov

Košický samosprávny kraj je sprostredkovateľským orgánom pre Integrovaný regionálny operačný program (SO pre IROP), obciam a mestám pomáha s realizáciou projektov financovaných z eurofondov. V tomto volebnom období sa župe podarilo zvýšiť čerpanie peňazí z eurofondov. Konkrétne v roku 2020 prečerpala kraj prostredníctvom SO pre IROP 7 287 000 eur, čo bolo na úrovni 198 percent a stal sa lídrom spomedzi krajov v čerpaní peňazí z tohto ope-

V číslach

101 284 000 eur
zazmluvnených z IROP

5 520 000 eur
preinvestovaných z ENI

22 370 000 eur
vyčerpaných z SKHU

račného programu. Pôvodne alokovanú sumu sa župe podarilo prekročiť aj v roku 2021, kedy čerpanie z IROP dosiahlo 113 percent. Vďaka týmto prostriedkom napríklad zmluvní autobusoví dopravcovia kraja obnovili vozový park, v Michalovciach bola vybudovaná nová autobusová

stanica, v Spišskej Novej Vsi prešla rekonštrukciou materská škola pre deti so zdravotným znevýhodnením, opravená bola cesta II/547 od Veľkého Folkmara po Spišské Vlachy, Rožňava získala peniaze na nový cyklochodník a na školách naprieč krajom boli zmodernizované triedy.

Geotermálna energia na dosah

Košická župa sa v roku 2019 pustila do ambiciózneho projektu – zrealizovať geotermálny vrt v Čizaticiach a využiť prírodné bohatstvo, ktoré sa ukrýva pod zemou. Ukázalo sa, že tieto práce mali veľký význam, po takmer trojročnej práci sa potvrdilo, že voda v čizatickej kotline prevyšuje sto stupňov. Kraju sa s vrtnou súpravou podarilo dostať do hĺbky 2 700 metrov,

kde má voda teplotu až 123,6 stupňov Celzia. Podľa analýz vzoriek je mineralizovaná, geotermálny zdroj tak otvoril župe nové možnosti. Okrem akvaparku je možné túto termálnu vodu využívať aj na čiastočné vykurovanie Košíc alebo na prevádzku geotermálnej energie na výrobu elektriny či vodíka. O využitie vrtu sa zaujímajú už aj prví potenciálni investori.

Pomoc najmenej rozvinutým okresom

V roku 2020 sa župe podarilo stať súčasťou iniciatívy Catching-Up Regions, v rámci ktorej Európska komisia a Svetová banka pomáhajú tzv. dobiehajúcim regiónom. V Košickom kraji je z jedenástich okresov až šesť najmenej rozvinutých. Župa chce milióny eur z Bruselu investovať do zlepšenia kvality stredného školstva, podporu inovačného prostredia, zrýchlenie investícií a systémovú pomoc marginalizovaným rómskym komunitám. V rámci iniciatívy kraj

Viac o Geoportáli Košického kraja na:
www.geoportalsk.sk

Areál Sobraneckých kúpeľov

pripravuje projektové zámery rozvoja troch rómskych obcí – Vtáčkovce, Vítokovce a Jasov, vybraných tiež bolo 8 stredných odborných škôl, na ktorých má dôjsť k zosúladieniu ponuky s potrebami trhu práce. Prvou viditeľnou lastovičkou bolo spustenie Geoportálu Košického kraja, na ktorom nájdu obyvatelia otvorené dáta v online priestore.

Podporujeme inovácie aj podnikateľský sektor

Župa sa za posledných 5 rokov výrazne otvorila inováciám, v roku 2021 založila spolu s mestom Košice, Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Technickou univerzitou v Košiciach a Univerzitou veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach Inovačné centrum Košického kraja. Zamerané je na rozvoj inovačného prostredia, podporu start-upov, prepája investorov s podnikateľmi, poskytuje vzdelávacie kurzy, organizuje konferencie a spravuje digitálnu sieť inovátorov. Podnikatelia tiež v prípade potreby môžu využiť napríklad Podnikateľskú záchranku a vylepšiť tak svoj biznis. Vytvárať nové pracovné príležitosti sa kraj snaží aj tým, že rokuje s po-

tenciálnymi investormi. Jedným z najväčších úspechov je investícia automobilky Volvo vo Valalíkoch, ktorá tu vybuduje výrobný závod a priamo vytvorí 3 300 nových pracovných miest.

Oživujeme kúpeľníctvo

Vedeli ste, že Sobranecké kúpele boli nazývané slovenskými Karlovými Varmi? Alebo, že voda, ktorá tu vyvierá, obsahuje až desaťkrát viac sírovodíka ako tá v kúpeľoch v Piešťanoch? Aj napriek tomu tento areál od roku 2004 chátra. Kraj sa rozhodol tento stav zmeniť, v roku 2021 ho odkúpil do svojho majetku. Nevyužívané objekty chce zrekonštruovať, kúpeľom navrátiť ich zašlú slávu a do sobraneckého lesoparku opäť prilákať návštevníkov. V súčasnosti preto spracováva štúdie, ktoré ukážu, ako tento areál využiť čo najlepšie a do akej miery je potrebná rekonštrukcia objektov. Veslovanie na tajchu ako dychové cvičenie, čerstvý vzduch priaznivo pôsobiaci proti nespavosti či vyčerpaniu, aj to boli jedny z mnohých zdravotných indikácií, ktoré sa liečili v Turzovských kúpeľoch. Aj tieto kraj kúpil do svojho majetku. Ich obnova začne v jeseni asanáciou do úrovne základov objektu Praha, pod ktorého stav sa podpísalo jedenásť rokov chátrania. Zároveň prebiehajú práce na podnikateľskom koncepte obnovy areálu. Revitalizácia oboch niekdajších kúpeľov by mala priniesť rozvojový impulz do obidvoch najmenej rozvinutých regiónov kraja, vytvoriť nové pracovné miesta a rozhybať cestovný ruch.

Husitský kostolík Lúčka

Objavte neobjavený klenot GEMER

Viete, čo majú spoločné Pavol Jozef Šafárik, Jur Hronec a Pavol Emanuel Dobšinský? Predsa rovnaké rodisko, ktorým je Gemer. Región ponuka mnoho vzácných kuriozít a bola by veľká škoda ich nenavštíviť.

Leto je v plnom prúde a priam si žiada objavovať nepoznané. Slovensko ponúka množstvo krásnych, neprebádaných a dychberúcich miest, ktoré sú často unikátom. Veľké zastúpenie majú v malebnom Gemeri, ktorý sa určite oplatí prejsť krížom-krážom. V regióne môžete navštíviť napríklad modrý domček ako z rozprávky a prechodnú jaskyňu. Kuriozitou je aj strecha sveta či husitský kostolík Lúčka.

Rozprávkový domček

Nejedná sa o perníkový domček a ani o chalúpku babičky Červenej Čiapky. Tento rozprávkový dom stojí uprostred obce Rejdová, v okrese Rožňava. Unikátny je aj kvôli nebesky modrej maľovke na stenách. V podobných kedysi bývali ľudia v gemerských horských obciach.

V útrobach chalúpok sa okrem iného darilo aj remeslu, konkrétne výrobe paličkovanej čipky. Rozvíjalo sa ako doplnkové zamestnanie, ktorým si privyrábali banícke ženy. V súčasnosti si návštevníci môžu pozrieť Múzeum tradičnej ľudovej kultúry, ktoré tu otvorili koncom leta 2012 počas 39. ročníka Gemerského folklórneho festivalu. Vznikla expozícia, ktorá dokumentuje život našich predkov. Nájdete tu tradičné vybavenie domu, náradie, kroje, bytový textil,

Jaskyňa v brale Peško

Inšpirovať sa môžete tipmi na netradičné výlety na webovej stránke www.krajsveta.sk

kolovrat na spriadanie nití z priadze, krosná na tkanie látok a mnoho ďalších dobových predmetov, bez ktorých si vtedy ľudia nevedeli predstaviť život.

Jaskyňa s balkónom

Nie ste fanúšikom vysokých teplôt a radšej preferujete chladnejšie prostredie? Máme pre vás vynikajúci tip na výlet. Jaskyňa v brale Peško sa nachádza na Hornom Gemeri. Východiskovým bodom je malá obec Bretka, odkiaľ sa vyberiete po Náučnom chodníku Prielom Muráňa, ktorý má dokopy 6 informačných panelov. Ten končí až pri obci Stará Huta. Ukrýva sa v masíve rovnomenného brala a vznikla chemickým rozpúšťaním vápenca podzemnými vodami. Peško je druhou zastávkou náučného chodníka. Ide o nádhernú prírodnú pamiatku vo výške 210 metrov nad morom, ktorá si nás získava svojou neobvyklosťou. Po vstupe

do jaskyne prejdete 17 metrov dlhým krasovým tunelom, na konci ktorého vás čaká prekvapenie – skalný balkón. Verejnosti je voľne prístupný.

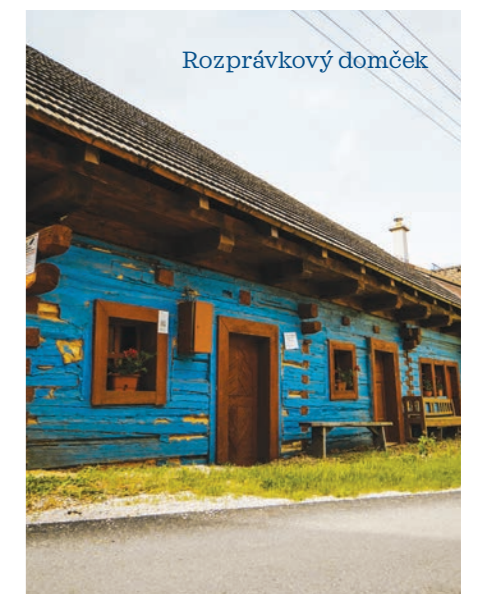
Strecha sveta a jej zákutia

Ako keby vám svet ležal pod nohami. Pohľad na strechu Silickej planiny doslova vyráža dych. Rozprestiera sa na juhu východného Slovenska a je najrozsiahlejšou planinou na Slovensku. Od Plešiveckej planiny ju na západe oddeľuje hlboké údolie riečky Slaná a nachádza sa na území dvoch štátov: Slovenska a Maďarska. Planina je pomerne nezalesnená s romantickými pasienkami a množstvom krasových útvarov. Mnoho turistov si na výlet po streche sveta so sebou berie teplomer. Prečo práve ten? Teplota skáče hore-dole. Celkovo tu bolo zatiaľ nájdených 17 jaskýň a 14 priepastí. Na výlet je dobré vyraziť z obce Silica a napojiť sa na červenú značku. Veľkým lákadlom

je aj jazierko Farárova jama. A ktorý prírodný úkaz láka ľudí najviac? Určite to je Silická ľadnica. Ide o jaskyňu, ktorá je celoročne zaľadnená. Zaujímavosťou je, že ľadové kvaple sa v nej vďaka prúdeniu vzduchu udržia aj počas horúcich letných dní.

Husitský kostolík Lúčka

Keby vedel rozprávať, nie jeden nadšenec histórie by neveril tomu, čo počuje. Približne 16 kilometrov od mesta Rožňava, za malebnou obcou Lúčka sa nachádza kamenný obranný val zakonzervovanej ruiny husitského kostolíka. Postavený bol v gemerskom ranogotickom slohu v 13. storočí a zasvätený Narodeniu Panny Márie. Prvá zmienka o kostolíku pochádza z roku 1406, kde kráľ Žigmund daroval kostolík Pavlovi Bešeňovi. Prívlastok husitský dostal po tom, čo bratrcké vojská, zložené z bývalých husitov, pristavili strážnu vežu. Prvá tragédia ho postihla počas I. svetovej vojny, kedy vyhorel a už nikdy nebol obnovený. Miestni obyvatelia začali kostolík a múr rozoberať na stavebný materiál. Nový kostol si postavili priamo v obci v rokoch 1926-27. Poslednú ranu, a to z tanku, kostolík dostal počas II. svetovej vojny od sovietskej armády, keď slúžil ako nemecká obranná pozícia. Do obce Lúčka sa najlepšie dostanete z obce Lipovník a verte, že jeho návšteva stojí naozaj za to.

Rozprávkový domček

Záver leta s kultúrou

Aj napriek tomu, že leto sa blíži do finále, v Košickom kraji je vďaka župným kultúrnym zariadeniam stále čo robiť. Vyberte sa za históriou aj tradíciami na letné festivaly, čakáme vás.

18. - 20. 8. 2022 Gemerský folklórny festival, Rejdová

Tradície, vzácne kroje, zvonivé hlasy

a rýchle nohy predstavia folkloristi na 48. ročníku festivalu v rázovitej obci na Gemeri. Tešíť sa môžete na tradičnú gastronómiu, školy spevu a tanca, ľudových remeselníkov a množstvo aktivít. Obľúbený festival pripravuje Gemerské osvetové stredisko.

11. 9. 2022 Abovské folklórne slávnosti

Poriadnu dávku tradičného umenia vám naporcujú v amfiteátri obce Skároš. Tance aj zvyky z Abova predstavia domáce súbory a pozvanie už tradične prijali aj hostia z Maďarska.

Len na skok od Košíc sa bude oslavovať, hodovať aj tvoriť.

20. 8. 2022 Dožinky, Trebišov

Ukážky osláv Dožiniek za čias Andrassyovcov, pečenie chleba, ale aj práca rezbára či kováča a ešte omnoho viac zažijú všetci, ktorí sa vyberú do Múzea a Kultúrneho centra južného Zemplína v Trebišove. Nebude chýbať ani tradičný dožinkový veniec a veľa zábavy pri živej hudbe.

Viac informácií nájdete na webových stránkach a sociálnych sieťach kultúrnych organizácií Košického samosprávneho kraja.

Súťaž s tajničkou

Milí lúštitelia, správnu odpoveď z tajničky nám pošlite e-mailom na tajnicka@vucke.sk do **31. 8. 2022**. Vyhrať môžete športovú fľašu, smart hodinky a šiltovku. Účastníci prihlásením sa do súťaže a splnením podmienok dávajú KSK svoj súhlas so spracovaním osobných údajov, ktorými sú poskytnuté identifikačné údaje účastníka súťaže (meno, priezvisko, e-mail, adresa trvalého pobytu, telefónne číslo). Tieto osobné údaje budú spracované výlučne na účely realizácie súťaže a odovzdania výhry. Výhercovia z predchádzajúceho čísla: **Michaela Danková, Jana Ondrašovičová**.

Mestečko (tajnička 1) patrí medzi najobľúbenejšie miesta na ostrove Rodos. Svah na ktorom stojí tamojšia pevnosť a Akropolis sa postupne zvažuje cez olivový háj k širokej (tajnička 2 a 3).

Autor: Juraj Mitošinka	plod olivovníka	zúčastňovalo sa na diskusií	osobné zámeno	skr. Švajčiarskej strany práce	Šarlota (dom.)	pohanský boh starých Slovanov	Pomôcky: AAP, ak, Oslad, tanet, MSZ	tlačová agentúra Bangladéša	skratka okresného výboru	3. časť tajničky	miesto na kŕmenie ošípaných
oddelilo niečo pripnuté							dotyk perami				
1. časť tajničky							hádka (kniž.) posvätný býk				
MPZ vozidiel Islandu			kniha máp pretekárska dráha						zn. pre túlium vyhýbam sa		
televízna spoločnosť Kene				tlač. ag. Austrálie čln na Rýne				peňažná poukážka patriaci vám			
predzvešť záchvatu					diví duševný otras						
Pomôcky: IS, VKT, BSS, apis aura, PdA	rytmus stupeň paleogénu					vrecúško, po česky rozmar					
tu hľa (hovor.)				EČV Rožňavy značka milikelvina			cit. plašenie vtákov cit. trhanie papiera			všetko okolo nás	zje za niečím
značka abvoltu			pochod (zastar.) sieť (zastar.)					skr.maďar. noriem Spoj.štáty americké			
hneď, razom (expr.)								skr. štátu Virgínia zn. pre kilojoule			
Elena (dom.)											
prúdenie vody				stonajte, vzdychajte (expr.)							